

લેખક: સચીન વજાણી

ગૃહિણીઓના આર્થિક સ્વાવલંબન અને નાણાકીય નિર્ણયનું મહત્ત્વ

*પતિ, દીકરા કે કોઈ કમાવી આપનાર વ્યક્તિ પર આધાર ન રાખતાં
'અપના હાથ જગન્નાથ'ની વ્યાખ્યા અપનાવશો તો પોતાની આર્થિક
સ્થિતિ પોતે સુધારી શકશો.*

મોટા ભાગે જ્યારે નાણાકીય નિર્ણય લેવાના હોય કે કોઈ નાનું-મોટું બેંકનું
કે શેર્સનું કે કોઈપણ પ્રકારનું કામ કરવાનું આવે ત્યારે ગૃહિણીઓને પાછલી
સીટની વિદ્યાર્થીની ગણવામાં આવે છે. જ્યાં એક બાજુ વિશ્વમાં સ્ત્રી પુરુષની
સમકક્ષ અને ક્યાંક તો પુરુષથી પણ આગળ નીકળી ગઈ હોવાના દાખલા
છે, ત્યાં શા માટે ગૃહિણીઓ પોતાના નાણાકીય નિર્ણય જાતે ન લઈ શકે
અથવા તો કોઈના પર આજીવન પરાવલંબી બની જીવન વિતાવે? આજના
ઝડપી યુગમાં કેટલીક શિક્ષિત મહિલાઓ પણ પોતાના નાણાકીય નિર્ણય
બીજાની સલાહને આધારે લેતી હોય છે. ઘણી વાર એવા પણ મુદ્દા ઉપસ્થિત

કરવામાં આવે છે કે આપણે ઘરમાં કામ કરવા આવતા નોકરોને પગાર ચૂકવીએ છીએ તો શું ઘર સાચવતી ગૃહિણીને એનું મહેનતાણું ન જોઈએ? ખૈર, આ પ્રકારના સામાજિક મુદ્દાઓ પર વધારે વાત ન કરતાં મૂળ વાત પર આવીએ. વાત કરવી છે મહિલાઓની નાણાકીય સધ્ધરતાની. નીચે જણાવેલા પાસાંઓ જો દરેક મહિલા ધ્યાનમાં લે તો એટલું તો કહી જ શકાય કે એ આર્થિક દૃષ્ટિએ સ્વાવલંબી બનવાની દિશામાં આગળ વધી શકે છે.

વ્યક્તિગત નાણાકીય વળતર માગો

સામાન્યપણે આપણા સમાજમાં સ્ત્રીઓ ઘરનું કામકાજ સંભાળતી હોય છે અને પુરુષો કમાઈને લાવેલા પૈસાને લાઈટબિલ, પાણીબિલ, મોબાઈલ બિલ જેવા ખર્ચાઓની ચુકવણી કરવામાં રોકાયેલો હોય છે. આ ખર્ચામાં ઘરની ગૃહિણીએ વધુ એક ખર્ચ ઉમેરાવવો જોઈએ. એ ખર્ચ એટલે કે પોતાના કામનું મહેનતાણું. ગૃહિણીઓએ પોતાના જ ઘરમાં કામ કરવા માટે પોતાના જ લોકો પાસેથી શા માટે રૂપિયા માગવા એ માત્ર ભારતમાં જ નહીં પણ વિશ્વ કક્ષાએ એક ચર્ચાસ્પદ વિષય છે. 2011માં ઓર્ગેનાઈઝેશન ફોર ઈકોનોમિક કો-ઓપરેશન એન્ડ ડેવલપમેન્ટ દ્વારા થયેલા એક સર્વેક્ષણ અનુસાર એક સામાન્ય ભારતીય ગૃહિણી દિવસમાં અંદાજે છ કલાક એવું કામ કરે છે જેનું એને નાણાકીય વળતર નથી મળતું. ઉદાહરણરૂપે હવે આ જ વાતને જો પુરુષ માટે લાગુ કરવામાં આવે તો ઓફિસમાં એને દિવસના આઠ કલાક

કામ કરવાના મહિનાના જો અંદાજે 50,000 રૂપિયા પગાર પેટે મળતા હોય તો એક ગૃહિણીને છ કલાક કામ કરવાના મહિનાના વગર રજાએ કેટલા રૂપિયા ચૂકવવા પડે એ જરા ગણતરી કરી જોજો ભાઈઓ...

પોતાના માટે હેલ્થ ઈન્શ્યોરન્સ કવર માગો

ઈન્શ્યોરન્સ કંપનીઓ પાસે મોટા ભાગે પુરુષોની હેલ્થ ઈન્શ્યોરન્સ પોલિસી હશે જો એમ માનીને ચાલીએ તો મહિલાઓએ પોતાના વ્યક્તિગત જીવન માટે પણ હેલ્થ ઈન્શ્યોરન્સની માગણી કરવી જોઈએ. ચાલીસી વટાવતાં બીમારી અને વિવિધ તકલીફોનો દોર શરૂ થતો હોવાને કારણે જો પૂર આવે એ પહેલાં જ પાળ બાંધવામાં આવે તો એ પગલું હિતાવહ છે, એમ ચોક્કસ કહી શકાય. નિષ્ણાતોના મતે મેટ્રો સિટીમાં મહિલાઓએ પાંચથી દસ લાખ રૂપિયાનો પોતાનો પર્સનલ હેલ્થ ઈન્શ્યોરન્સ કરાવવો જોઈએ અને જો પોતાના પતિ સાથે હેલ્થ ઈન્શ્યોરન્સ લેવો હોય તો એ કમસે કમ 20-25 લાખ રૂપિયાનો હોય તો સારું કહેવાય. વાત માત્ર હેલ્થ ઈન્શ્યોરન્સની નથી પણ જો સ્ત્રીઓ પોતાનો લાઈફ ઈન્શ્યોરન્સ પણ કઢાવે તો એ એમના અને એમની આગામી પેઢી માટે જ એક સુરક્ષાનો વિકલ્પ બની રહે છે.

પોતે નોમિની છે તે તપાસો

બેન્ક ખાતાં, ઈન્વેસ્ટમેન્ટ કે ઈન્શ્યોરન્સ પોલિસીમાં પુરુષો નોમિની તરીકે પોતાની પત્ની, માતા-પિતા કે બાળકોનું નામ રાખતા હોય છે. પણ એક પત્ની તરીકે તમારે એ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે પતિના કોઈપણ નાણાકીય રોકાણમાં તમારું નામ નોમિની તરીકે છે કે નહીં? જોકે અહીંયાં સ્વાર્થી વૃત્તિ ન લાવતાં માત્ર સ્ત્રીઓની નાણાકીય સ્થિતિ સુધારવાના લક્ષ્યથી વાત કરવામાં આવી રહી છે એ વાતનું ખાસ ધ્યાન રાખવું. ગૃહિણીઓને નોમિનીમાં રાખવા પાછળનો એક મોટો ઉદ્દેશ એ જ છે કે પતિની ગેરહાજરીમાં એના પર કોઈ નાણાકીય તકલીફોનું દબાણ ન આવી જાય. ખરેખર તો નોમિનીને બદલે પતિના બેન્ક ખાતામાં કે રોકાણમાં જોઈન્ટ હોલ્ડર તરીકે પણ જોડાવાનો એક સારો વિકલ્પ ઉપલબ્ધ છે.

લગ્ન પહેલાંનું ખાતું ચાલુ રાખો

ઘણી વાર એવું જોવા મળે છે કે લગ્ન બાદ મહિલાઓ પોતાના લગ્ન પહેલાં ચાલતા ખાતાને બંધ કરી દે છે. આવું ન કરતાં એમણે પોતાનું લગ્ન પહેલાંનું ખાતું ચાલુ રાખવું જોઈએ, જે ભવિષ્યમાં એમના માટે એક સ્વાવલંબનની અનુભૂતિ કરાવવામાં મદદ કરશે અને સ્વબળે આર્થિક સધ્ધરતા મેળવવામાં પણ એ મદદગાર સાબિત થશે. જોકે ઘણી વાર સ્ત્રીઓને પોતાનાં એવાં

ખાતાં બંધ કરવાની પણ સલાહ દેવામાં આવતી હોય છે પણ જો લગ્ન પહેલાંનું ખાતું બંધ જ કરવું હોય તો પતિ સાથે જોઈન્ટ ખાતું ખોલાવી લેવામાં શાણપણ છે. ધારો કે લગ્ન નિષ્ફળ રહે તો એવામાં તમને તમારું એ લગ્ન પહેલાંનું ખાતું કામ લાગી શકે છે. વળી, રિટાયરમેન્ટની વાત કરીએ તો મહિલાઓએ પણ પોતાના રિટાયરમેન્ટનું પ્રોપર પ્લાનિંગ કરવું જરૂરી છે, જેથી કરીને એ પોતાનો ઘડપણમાં આર્થિક રીતે સ્વનિર્ભરતા સાથે પોતાનું જીવન જીવી શકે.

ઓનલાઈન નાણાકીય વ્યવહાર શીખો

ઉર્દૂના મહાન શાયર રાશીદનો એક શેર અહીં યાદ આવે છે કે ખુદા સે મેરી સિર્ફ એક હી હૈ દુઆ, ગર મૈં વસીયત લિખૂં ઉર્દૂ મૈં, બેટા પઢ પાણ આ શેરમાં એક વડીલની એક મૂઝવણને સમજાવવાનો પ્રયાસ કર્યો છે કે વસિયત ઉર્દૂમાં લખ્યું છે એની સામે જરાય વાંધો નથી પણ વાંધો એનો છે કે દીકરો ઉર્દૂમાં લખેલી વસિયત વાંચી શકવો જોઈએ. આ મુદ્દો અહીં પણ બંધબેસતો છે. પતિ સાથે પત્નીઓનું નામ જોઈન્ટ હોલ્ડર તરીકે હોય કે પોતાના સ્વતંત્ર નામે સિક્યોરિટી કે કંઈ પણ નાણાકીય મિલકત-મતા હોય, પણ જો એને ઓનલાઈન અથવા તો ઓફલાઈન એટલે કે નાણાકીય કામકાજને લગતા પેપરવર્ક ન આવડતાં હોય તો સ્ત્રીઓની સ્થિતિ પણ અહીં પેલા દીકરા જેવી

શાય કે જેના હાથમાં આખું વસિયતનામું છે પણ એ એને વાંચતાં આવડતું નથી.

સ્ત્રી પુરુષની સમકક્ષ છે એમાં કોઈ બેમત નથી પણ અહીં પુરુષવર્ગે પણ એક વાત ધ્યાનમાં રાખવા જેવી છે કે એમણે પોતાના દરેક નાણાકીય રોકાણ કે સોદાઓની જાણ ઘરમાં પોતાના પરિવારજનોને કરી રાખવી જોઈએ. ઈન્શ્યોરન્સ હોય, બેન્કની એફડી હોય કે મૂડીબજારમાંનું રોકાણ હોય, આ તમામ નાણાકીય બાબતોની માહિતી તમારા પરિવારજનોને કરી રાખવામાં તમારું અને તમારા પરિવારનું જ હિત છે. જે પરિવારજનો માટે આપ કમાઓ છો એ જ પરિવારજનોને તમારી બિનહયાતીમાં કોઈ બ્રોકર કે એજન્ટના આધારે ન બેસવું પડે એ માટે એમને પણ નાણાકીય રીતે જાગૃત કરવા એ આપની જવાબદારીમાંનો જ એક ભાગ છે.
